

STYK DUŠE S TĚLEM

Emanuel Swedenborg

1769

**www.andele-nebe.cz
www.vesmirni-lide.cz**

STYK DUŠE S TĚLEM

1. Existuje trojí tradiční názor na komunikaci duše a těla, jejich působení na sebe navzájem a jejich společné působení. První z těchto názorů pokládá za určující fyzický vliv, druhý vliv duchovní; podle třetího pak mezi nimi existuje předzjednaná harmonie.

První hypotéza - o převaze přírodního vlivu - má původ ve smyslovém vnímání a jeho klamech. Předměty viděné okem mají vliv na myšlení a zdánlivě je vyvolávají; podobně slyšená řeč, vnímaná sluchem, proudí do mysli a vyvolává v ni představy. Obdobně jsou přijímány čichové, chuťové a hmatové vjemy. Protože jsou podněty z vnějšího světa přijímány nejdříve prostřednictvím smyslových orgánů a jejich vlivem se zdánlivě utváří směr myšlení a vůle, usoudili někteří staří filosofové, že duše je ovlivňována smyslovými orgány. Na tomto základu vznikla hypotéza o fyzickém /přírodním/ vlivu.

Druhá hypotéza - hypotéza duchovního vlivu (někde uváděná jako hypotéza nahodilého vlivu) je založena na existujícím řádu a jeho zákonech. Duše jako duchovní substance je totiž čistší, prvotní a niternější, zatímco tělo je hmotné, a tedy hrubší, druhotné a vnější. Podle řádu pak to, co je čistší, ovlivňuje to, co je hrubší, prvotní má vliv na druhotné a niterné na vnější; to, co je duchovní, tak ovlivňuje to, co je hmotné, a ne naopak. Z toho vyplývá, že rozvažující mysl ovlivňuje zrak podle stavu, do jakého jej uvádějí viděné předměty, a tento stav mysli také zasahuje vůli. Stejně tak vnímající mysl ovlivňuje sluch podle stavu, který v něm vyvolává řeč.

Třetí hypotéza, tzv. předzjednaná harmonie, je založena na rozumových klamech, neboť mysl ve své činnosti působí sjednoceně a současně s tělem. Veškerá činnost je však ve své podstatě nejdříve po sobě následující a teprve pak současná. Činnost po sobě následující je vliv, činnost současná harmonie; např. jestliže mysl myslí a pak mluví, nebo jestliže chce a pak jedná. Připouštět současné působení a zamítat působení postupné je tedy klamem rozumu.

Tyto tři názory shrnují možnosti vzájemného působení duše a těla a vylučují možnost jiného náhledu. Buď musí duše působit na tělo, nebo tělo na duši, nebo obojí působí společně.

2. Protože duchovní vliv působí podle řádu a jeho zákonů, dali ti, kdo jsou moudří ve světě vědy, přednost této hypotéze před oběma ostatními a přijali ji. Vše, co je ve shodě s řádem, je pravda, a pravda se ozřejmuje sama svým vlastním světlem, a to i v rozumové nejasnosti těchto hypotéz.

Tuto hypotézu znejasňuje neurčitost tří pojmů; co je duše, co je duchovnost a jaká je povaha vlivu. Pro rozumové poznání pravdy je tedy nutné nejdříve objasnit tyto tři body. Hypotetická pravda totiž není pravda sama, ale jen domněnka o ní; je jako obraz na zdi pozorovaný v noci za svitu hvězd, který myšlenky podle fantazie různě dotvářejí - jakmile je po ranním úsvitu obraz ozářen sluncem, pak nejen jeho obrys, ale i detaily vystupují a nabývají na zřetelnosti. Stejně vyvstane ze stínu pravdy, v němž nacházíme tuto hypotézu, jasná a zřetelná pravda - poznáme-li, co je duch vůči přírodě a jaký je, co je lidská duše, jaká je a jaký je vliv, který proniká do ní a jejím prostřednictvím do vnímající a myslící mysli, z níž přechází do těla. To však nemůže vykládat nikdo, komu Pán nedal stýkat se s anděly v duchovním světě a zároveň s lidmi ve světě přírodním. Protože mně toto bylo dopřáno, mohl jsem popsat obojí, duchovnost i přírodnost, a jejich povahu. To bylo provedeno v díle *O manželské lásce*, v *“Zážitcích”*; o duchovnosti (Č. 326 - 329); o lidské duši (Č. 315); o vlivu (Č. 380), a podrobněji v č. 415 -422.

Kdo by nevěděl nebo alespoň nemohl vědět, že dobro lásky a pravda víry plynou k člověku od Boha, vnikají do jeho duše, jsou pocíťovány v mysli, z myšlení ovlivňují řeč a z vůle jednání? Skutečnost, že duchovní vliv, jeho příčina a odvození mají svůj původ zde, bude objasněna v následujícím pořadí:

- I. Existují dva světy; duchovní svět, obývaný duchy a anděly, a přírodní svět, obývaný lidmi.
- II. Duchovní svět vznikl a trvá ze svého slunce a přírodní svět rovněž ze svého slunce.
- III. Sluncem duchovního světa je ryzí láska Jehovy Boha, který je v jeho středu.
- IV. Z tohoto slunce vyzařuje teplo a světlo; toto teplo je svou podstatou láska a toto světlo je svou podstatou moudrost.
- V. Toto teplo i toto světlo působí na člověka; teplo proudí do jeho vůle a vyvolává tam dobro lásky, světlo plyne do jeho rozumu a vzbuzuje tam pravdu moudrosti.
- VI. Teplo a světlo, tedy láska a moudrost, se od Boha vlévají společně do duše člověka; skrze ni do mysli, jejích sklonů a myšlenek, z nich pak do smyslů, řeči a jednání.
- VII. Slunce přírodního světa je pouhý oheň; působením tohoto slunce vznikl a trvá přírodní svět.
- VIII. Proto všechno, co vzniká z tohoto slunce, je samo o sobě neživé.
- IX. Duchovní se zahaluje přírodním stejně, jako se člověk zahaluje oděvem.
- X. Takto zahalená duchovnost v člověku mu umožňuje žít jako bytosti rozumové a mravní, a tedy duchovně přírodní.
- XI. Tento vliv člověk přijímá podle svého stavu moudrosti a lásky.
- XII. Chápání člověka může být povzneseno do světla (tedy moudrosti, v níž jsou nebeští andělé) podle ustrojení jeho rozumových schopností, a jeho vůle může být povznesena do nebeského tepla (tedy lásky) podle činů v jeho životě. Láska vůle se však povznáší jen v té míře, v jaké člověk chce a koná to, co jej učí moudrost rozumu.
- XIII. U zvířat je vše uspořádáno jinak.
- XIV. Ve světě duchovním i ve světě přírodním jsou tři stupně, v nichž působí všechen vliv.
- XV. V prvním stupni jsou účely, ve druhém příčiny, ve třetím účinky.

XVI. Z toho vysvítá, jaký je duchovní vliv od svého počátku až ke svým účinkům.

To nyní stručně vysvětlíme.

I.

Existují dva světy; duchovní svět, obývaný duchy a anděly, a přírodní svět, obývaný lidmi.

3. Světu, dokonce i křesťanskému světu, bylo dosud hluboce utajeno, že existuje duchovní svět, obývaný duchy a anděly, jenž se liší od světa přirozeného, obývaného lidmi. Příčina této nemalosti je v tom, že nikdy žádný anděl nesestoupil dolů, aby o tom mohl svědčit slovy, ani žádný člověk nevystoupil vzhůru, aby jej spatřil. Aby člověk nemohl být zmaten svou nemalostí onoho světa, která vede ke kolísání ve víře o nebi a peklu, a aby tento zmatek nevedl až k bezvěreckému naturalismu, zlíbilo se Pánu otevřít můj duchovní zrak; povznesl jej do nebe i sklonil dolů do pekla a dopřál mi nahlédnout, jaké to obojí je. Tak mi bylo ukázáno, že existují dva navzájem rozdílné světy; jeden, kde vše je duchovní (a který proto nazýváme duchovním světem), a druhý, kde vše je přirozené (odtud nazývaný přirozeným světem); a že duchové a andělé žijí ve svém vlastním světě, lidé pak rovněž obývají svůj vlastní svět. Nahlédl jsem také, že každý člověk smrti přechází ze svého světa do druhého, kde jeho život pokračuje věčně. Seznámeni s oběma těmito světy musí předcházet dalšímu výkladu, aby vliv, o kterém zde pojednáváme, mohl být odhalen Od svého počátku. Duchovní svět totiž podněcuje svět přírodní ve všech jeho částech - jak u člověka, tak u zvířat, a rovněž zakládá vegetaci stromů a bylin.

II.

Duchovní svět vznikl a dále trvá ze svého slunce, přírodní svět rovněž vznikl a trvá ze svého slunce.

4. Slunce duchovního světa je odlišné Od slunce světa přírodního; důvod této odlišnosti je v naprosté rozdílnosti obou těchto světů, z nichž každý má původ ve svém slunci. Proto svět, ve kterém vše je duchovní, nemůže pocházet ze slunce, z něhož vzniká vše pouze přírodní; pak by zde musel být fyzický vliv, který však je v rozporu s řádem. To, že svět vznikl ze slunce a ne naopak, je zřejmé jako následek příčiny; svět jako celek i ve svých částech trvá díky slunci, a z trvání se odvozuje vznik - říká se proto, že trvání je neustálý vznik. Z toho plyne, že kdyby bylo slunce odstraněno, jeho svět by upadl do chaosu a z chaosu do nicoty. Mohu dosvědčit, že v duchovním světě je slunce jiné než ve světě přírodním, protože jsem to viděl. Toto slunce je stejně žhoucí jako naše slunce a má téměř stejnou velikost, Od andělů je vzdáleno stejně jako naše slunce od lidí, avšak nevychází a nezapadá, nýbrž stojí ve střední výšce mezi zenitem a obzorem; proto mají andělé věčné světlo a věčné jaro. Rozumový člověk, který neví nic o slunci duchovního světa, se snadno zmýlí ve svých představách o stvoření vesmíru; pokud o něm přemýšlí hlouběji, nedojde k jiné představě o stvoření, než že pochází z přírody, a protože zdrojem přírody je slunce, že tedy i vesmír

vznikl z přírodního slunce jako svého původce. Kromě toho nikdo nemůže pochopit duchovní vliv, pokud nemá také jeho původ, neboť jakýkoli vliv pochází z určitého slunce ; duchovní vliv ze svého slunce, přírodní vliv rovněž ze svého.

Vnitřní zrak člověka - zrak jeho mysli - přijímá vliv z duchovního slunce, vnější zrak - zrak tělesný - přijímá vliv z přírodního slunce. Ve svém působení se tyto vlivy spojují podobně jako duše s tělem.

Z toho vyplývá, do jaké zaslepenosti, hluboké temnoty a pošetilosti mohou upadnout ti, kdo nevědí nic o duchovním světě a jeho slunci. Do zaslepenosti proto, že mysl, je-li závislá jen na zrakovém vjemu, se ve svých úvahách podobá netopýru, jenž v noci poletuje sem a tam a naráží do rozvěšených prostěradel; do hluboké temnoty proto, že náhled mysli, do něhož zevnitř plyne vidění zraku, je ochuzen o všechno duchovní světlo a podobá se tak sově; do pošetilosti proto, že člověk sice myslí, usuzuje však z přírodních věcí na věci duchovní, a ne opačně .myslí tedy bláznivě, hloupě a pošetile.

III.

Sluncem duchovního světa je ryzí láska Jehovy Boha, který je v jeho středu.

5. Duchovnost nemůže povstat z jiného zdroje než z lásky a láska nemůže vzejít z jiného zdroje než z Jehovy Boha, který je sám láskou. Proto slunce duchovního světa, z něhož jako z pramene vyvěrá vše duchovní, je čistá láska od Jehovy Boha, který je v jeho středu. Toto slunce samo není Bohem, ale je Od Boha; je nejbližší sférou kolem Něj od Něj. Prostřednictvím tohoto slunce Jehova Bůh stvořil vesmír .tímto vesmírem je míněn souhrn všech světů, jichž je právě tolik, kolik je hvězd v prostoru naší oblohy. Příčina toho, že stvoření se uskutečnilo prostřednictvím slunce, které je čistou láskou, a tak prostřednictvím Jehovy Boha, tkví ve skutečnosti, že láska je vlastní podstatou života, moudrost pak je trváním života z této lásky; všechno bylo stvořeno z lásky prostřednictvím moudrosti. To je vyjádřeno následujícími slovy u Jana:

„ Slovo bylo u Boha a to Slovo byl Bůh Všechno povstalo skrze něj a bez něho nepovstalo nic z toho, co povstalo ... Na světě byl a svět povstal skrze něj...“ (Jan 1,1.3.10)

Slovo zde je božská pravda, a tedy i božská moudrost; odtud se zde také Slovo nazývá světlem, které osvětluje každého člověka (verš 9.), a to stejným způsobem, jako to činí božská moudrost prostřednictvím božské pravdy. Ti, kteří Odvozují vznik světů z jiného zdroje než z božské lásky zprostředkované božskou moudrostí, jsou oklamáni stejně jako choromyslní, kteří vidí duchy jako lidi, fantastické vidiny jako světla a své představy jako skutečné obrazy. Stvořený vesmír je totiž soudržné dílo vzniklé moudrostí z lásky. Uvidíte to, pokud jste schopni zkoumat spojitosti věcí v jejich řádu Od prvních až k posledním. Jako Bůh je jediný, je jediné i duchovní slunce; protože rozpětí vesmíru nemůže vypovídat o duchovních věcech, které jsou Od tohoto slunce odvozeny, a podstata i existence bez prostoru je kdekoli v prostorech bez prostoru, tak i božská láska je ve vesmíru Od počátku až ke všem jeho mezím. To, že Božství naplňuje všechny věci a tím je udržuje ve stavu, v němž byly Stvořeny, chápe rozum jen vzdáleně. Pochopení se přibližuje v té míře, v jaké poznává lásku samu o sobě, její spojení s moudrostí pro vnímání cílů, její vliv na moudrost pro vyjevení příčin a její působení skrze moudrost pro vzbuzení účinků.

IV.

Ze slunce duchovního světa vyzařuje teplo a světlo; toto teplo je svou podstatou láska a toto světlo je svou podstatou moudrost.

6. Je mámo, že ve Slově - a odtud i v běžné mluvě kazatelů - se Božská láska označuje jako oheň, protože tento nebeský oheň plní srdce a rozněcuje svaté touhy po uctívání Boha. Důvod je v tom, že oheň Odpovídá lásce, a tedy lásku i označuje. Proto Jehova Bůh byl spatřen jako oheň v keři před Mojžíšem a stejně na hoře Sinai před Izraelity; proto také bylo přikázáno, aby byl neustále udržován oheň nad oltářem a každý večer aby byla rozsvícena světla svatostánku. To vše proto, že oheň znamenal lásku. Ze z onoho ohně pochází teplo, je jasně patrné z účinků lásky; protože člověk se rozněcuje, rozehříván a plane, jestliže se jeho láska stupňuje k nadšení nebo k hněvu. Teplota krve neboli životní teplo lidí a všech živočichů nepochází z jiného zdroje než z lásky, která zakládá jejich život. Ani pekelný oheň není nic jiného než láska, která je opakem lásky nebeské. Odtud tedy plyne, že božská láska se jeví andělům jako slunce v jejich světě, žhoucí stejně jako naše slunce (Jak bylo řečeno výše), a že andělé přebývají v jeho teple podle toho, jak přijímají lásku Od Jehovy Boha prostřednictvím tohoto slunce. Z toho dále vyplývá, že světlo je ve své podstatě moudrostí; láska a moudrost jsou totiž neoddělitelné stejně jako podstata a bytí, neboť láska existuje skrze moudrost a ve shodě s ní. To je velmi podobné dění v našem světě, v němž se na jaře teplo spojuje se světlem a dává růst výhonkům a posléze plodům. Nadto každý ví, že duchovní teplo je láska a duchovní světlo moudrost, protože člověk se rozehřívá podle toho, jak miluje, a jeho chápání je osvětlené podle toho, jak je moudrý. Často jsem vídal toto duchovní světlo. Svým jasem a nádherou nesmírně vyniká nad přirozené světlo, protože samo je jasem a nádherou, a jeví se jako zářivý a oslňující sníh, tak jako roucha Páně za jeho proměnění (Mar. 9, 3, Luk. 9, 29). Protože světlo je moudrosti, nazývá se Pán sám *Světlem, osvěcujícím každého člověka (Jan 1, 9)* a na jiném místě říká, že On sám je světlem (Jan 3, 19; 8,12; 12,35-36.46), tedy že On je božskou pravdou, jež je Slovem, a tak i moudrostí samou. Má se za to, že přírodní světlo, které je rovněž světlem rozumu, pochází ze světla našeho světa - pochází však ze slunce duchovního světa, protože nazírání myslí vplývá do vidění zraku; a stejně je tomu i s obojím světlem, ne naopak. Kdyby tomu bylo naopak, působil by zde vliv fyzický a ne vliv duchovní.

V.

Toto teplo i toto světlo působí na člověka; teplo proudí do jeho vůle a vyvolává v ní dobro lásky, světlo plyne do jeho rozumu a vzbuzuje v něm pravdu moudrosti.

7. Je známo, že všechny věci vůbec se vztahují k dobru a pravdě a že není jediná bytost, která by se k dobru a pravdě nevztahovala. Proto jsou v člověku dvě nádoby života; jedna, jež přijímá dobro a nazývá se vůle, a druhá, jež přijímá pravdu a nazývá se rozum. Protože pak dobro je věcí lásky a pravda věcí moudrosti, je vůle nádobou lásky a rozum nádobou moudrosti. To, že dobro je věcí lásky, vyplývá ze skutečnosti, že co člověk miluje, to také chce, a pokud to činí, nazývá to dobrem. To, že pravda je věcí moudrosti, vyplývá z toho, že

všechna moudrost pochází z pravdy; dokonce dobro v myšlení dobrého člověka je pravda, která se stává dobrem, pokud ji tento člověk chce a koná. Kdo správně nerozlišuje mezi těmito dvěma nádobami života, kterými jsou vůle a myšlení, a nevytvoří si o nich jasnou představu, marně usiluje o poznání duchovního vlivu. Existuje totiž vliv na vůli a vliv na rozum; na lidskou vůli působí vliv dobra lásky, lidský rozum pak ovlivňuje pravda moudrosti. Oba vycházejí od Jehovy Boha přímo skrze slunce, v jehož středu je On, a nepřímo prostřednictvím nebe andělů. Tyto dvě nádoby vůle a rozumu se od sebe liší stejně jako světlo od tepla; vůle totiž přijímá nebeské teplo, které je ve své podstatě láska, a rozum přijímá nebeské světlo, jež je svou podstatou moudrost, jak bylo řečeno výše. Je zde také vliv lidské mysli na řeč a činnost člověka; ovlivnění řeči vychází z vůle a působí prostřednictvím rozumu, ale činy ovlivňuje rozum prostřednictvím vůle. Ti, kdo vědí jen o ovlivňování rozumu a ne o stejném vlivu na vůli a vyvozují z toho své úsudky a závěry, jsou jako jednoocí, kteří určitou věc vidí jen z jedné strany, a ne z obou stran současně; jako chromí, kteří neobratně pracují jen jednou rukou; jako kulhaví, kteří se belhají na jedné noze o holi. Z tohoto mála je jasně patrné, že duchovní teplo plyne do vůle člověka a vyvolává dobro lásky, duchovní světlo pak plyne do rozumu a plodí pravdu moudrosti.

VI.

Teplo a světlo, tedy láska a moudrost, se od Boha vlévají společně do duše člověka; skrze ni do mysli, jejích sklonů a myšlenek, z nich pak do smyslů, řeči a jednání.

8. Duchovní vliv, jak o něm až dosud pojednávali vzdělanci, je vliv plynoucí z duše do těla, ne však vliv plynoucí do duše a skrze ni do těla. Když je mámo, že všechno dobro lásky a všechna pravda viry plynou od Boha do člověka, a od člověka nic z toho nepochází. To, co plyne od Boha, plyne přímo do lidské duše a skrze duši do rozumové mysli, skrze rozumovou mysl pak do toho, co vytváří tělo. Jestliže někdo zkoumá duchovní vliv jakýmkoli jiným způsobem, podobá se člověku, který stojí na prameni, a přitom hledá proudící vodu; který vyvozuje původ stromu z kořene, a ne ze semene; nebo člověku, který zkoumá to, co je Odvozené, a opomíjí přitom jeho původ. Duše totiž není životem sama o sobě, jen přijímá život Od Boha, který je životem sám o sobě; a všechen vliv patří životu, a tedy je Od Boha. To vyjadřují tato slova:

“Jehova Bůh vdechl v chřípě člověka dchnutí života, i byl člověk v duši živou.” (1.Mojš 2,7)
Vdechnout v chřípí dech života znamená vštípit vnímání dobra a pravdy. Pán také řekl o sobě:

“Jako, totiž Otec má moc nad životem, tak dal i Synovi, aby i on měl moc nad životem.” (Jan 5,26).

Život v sobě samém je Bůh; a život duše je život, který vplývá od Boha. Protože tedy veškerý vliv patří životu a život působí prostřednictvím svých nádob v člověku, protože pak nejvnitřnější nebo první nádobou života v člověku je jeho duše, proto k tomu, aby mohl být vliv správně pochopen, je nutno začít od Boha, a ne od středního stupně. Vyjde-li se od středního stupně, učení o vlivu se bude podobat vozu bez kol nebo lodi bez plachet. Právě proto bylo v předchozích článcích pojednáno o slunci duchovního světa, v jehož středu je Jehova Bůh (Č. 5) a odtud o vlivu lásky a moudrosti, tedy i života (Č. 6, 7). Důvod toho, že život Od Boha vplývá skrze duši do člověka a skrze ni pak do jeho mysli, tedy do jeho citů a myšlenek, z nich pak do smyslů, řeči a činů, spočívá ve skutečnosti, že to vše náleží životu v

řádu posloupnosti .protože mysl je podřízena duši a tělo je podřízeno mysli. Mysl pak má dva životy; život vůle a život rozumu. Život vůle je dobro lásky, z něhož se odvozují city, a život rozumu je pravda moudrosti, z níž se Odvozují myšlenky; tím obojím mysl žije. Avšak životem těla jsou smysly, řeč a činy .to, že pocházejí z duše skrze mysl, vyplývá z řádu, ve kterém existují, a v něm jsou moudrému člověku zřejmé bez dalšího zkoumání. Lidská duše, která je vyšší duchovní substancí, přijímá vliv bezprostředně Od Boha, zatímco lidská mysl jakožto nižší duchovní substance přijímá vliv Od Boha nepřímo prostřednictvím duchovního světa; konečně tělo, protože sestává z přírodních substancí, tedy z hmoty, přijímá vliv Od Boha nepřímo prostřednictvím přírodního světa. V následujících článcích objasníme, že dobro lásky a pravda moudrosti vplývají Od Boha do lidské duše současně, spojeny v jediný celek, avšak jsou ve svém postupu člověkem rozdělovány .spojeny zůstávají jen u těch lidí, kteří se nechávají vést Bohem.

VII.

Slunce přírodního světa je čistý oheň; působením tohoto slunce vznikl a trvá přírodní svět.

9. Skutečnost, že příroda a její svět, kterým jsou míněny atmosféry a tělesa zvaná planety, k nimž patří i zeměkoule, na niž stejně jako každá z věcí, které každoročně zdobí její povrch .že to vše existuje jen ze slunce, které tvoří střed toho všeho a jež je paprsky svého světla i doteky svého tepla všudypřítomné .poznává každý člověk s jistotou z vlastní zkušenosti, ze svědectví svých smyslů i ze spisů, které pojednávají o způsobu, jímž byl svět obydlen. Z poznatku, že neustálé trvání těchto věcí pochází ze slunce, může rozum s jistotou vyvodit, že z téhož zdroje tyto věci také vznikly, protože neustálé trvání je neustálé vznikání věcí tak, jak vznikly poprvé. Z toho plyne, že přírodní svět stvořil Jehova Bůh druhotně tímto sluncem. Bylo zde již předestřeno, že existují věci duchovní a věci přírodní, jež jsou naprosto rozdílné; že původ a trvání duchovních věcí je ve slunci, které je čistou láskou a v jehož středu je Tvůrce a zakladatel vesmíru, Jehova Bůh; původ a trvání přírodních věcí je ve slunci, které je čistým ohněm; že druhé slunce pochází z prvního, obě pak Od Boha, rozumí se samo sebou, jako že pozdější vyplývá z dřívějšího a dřívější z prvního. Slunce přírody a jejich světů je čistý oheň, jak jasně ukazují jeho účinky .např. soustředění jeho paprsků do ohniska pomocí optických přístrojů, kterým vzniká žhoucí žár nebo i plamen; dále povaha jeho tepla, které je podobné teplu prvotního ohně; Odstupňování tohoto tepla podle úhlu jeho dopadu, které působí rozdílnost podnebí i střídání čtyř ročních dob. To jsou jen některé z mnoha příkladů, z nichž může rozum prostřednictvím tělesných smyslů dospět k poznání, že slunce přírodního světa je pouhý oheň, a to oheň sám o sobě ve své vlastní čistotě. Ti, kdo nevědí nic o původu duchovních věcí z jejich vlastního slunce, ale mají povědomost pouze o původu přírodních věcí z jejich slunce, mohou se stěží vyvarovat směšování skutečností duchovních a přírodních. Následně pak, vinou smyslových klamů a odtud i klamů rozumu, dospívají k úsudku, že duchovní skutečnosti nejsou nic jiného než čisté přírodní skutečnosti; a že z činnosti přírodních věcí, vzbuzené teplem a světlem, povstává moudrost a láska. Takoví lidé, protože svým zrakem nevidí nic jiného, svým chřípím nečichají nic jiného a svými plícemi nevdechují nic jiného než přírodu, připisují ji také všechnu rozumovost, a tak nasávají naturalismus jako houba vodu. Můžeme je přirovnat k vozkům, kteří zapřahají koně za vůz, a ne před něj. Jinak se má věc s těmi, kdo rozlišují mezi duchovními a přírodními skutečnostmi a druhé vyvozují z prvních; ti také chápou, že vliv duše na tělo je duchovní, a že vše přírodní, které patří tělu, slouží duši jen jako nosič a prostředek, kterým může duše působit v přírodním světě. Jestliže usuzujete jinak, můžete být přirovnáni ke krabovi, který se při chůzi ubírá za svým ocasem a na každém kroku obrací své oči zpět; a váš rozumový náhled může

být přirovnán k pohledu Arga . oči vzadu na jeho hlavě se dívají, zatímco oči vpředu spí. Takoví lidé se opravdu staví naroveň Argovi, když přemýšlejí, protože říkají; "Kdo nevidí, že vesmír pochází z přírody ? A co jiného je tedy Bůh, než nejvnitřnější rozprostranění přírody ?" a podobné výroky bez rozumu, na kterých si zakládají více než moudří lidé na svém rozumu.

VIII.

Proto vše, co z tohoto slunce vzniká, je samo o sobě neživé.

10. Kdo by tedy nedospěl rozumovou úvahou k poznání (pokud se jen trochu povznese nad tělo a jeho smyslové vjemy), že láska sama o sobě je živá a že projevem jejího ohně je život, a naopak . že oheň jako živel o sobě je mrtvý; a že tedy slunce duchovního světa, protože je čistou láskou, je živé, a slunce přírodního světa, protože je čistým ohněm, je mrtvé, stejně jako vše, co z těchto dvou slunci pochází a z nich trvá? Dvě věci vyvolávají veškeré působení ve vesmíru, Život a Příroda; a vyvolávají je podle řádu, když život zevnitř uvádí do pohybu přírodu. Jinak je tomu, když příroda zevnitř uvádí do pohybu život . jak se děje u lidí, kteří staví přírodu, jež je sama o sobě mrtvá, nad život a do života, a kteří tedy usilují jen o smyslové radosti a tělesné rozkoše, zanedbávajíce duchovnost duše a pravou rozumovost mysli. Takoví lidé jsou pro tuto zvrácenost označováni jako *mrtví*; takoví jsou všichni ateističtí naturalisté ve světě a všichni satané v pekle. Za *mrtvé* jsou označováni i ve Slově, jako u Davida:

„Spráhlil se : Baalpeorem a jedli oběti mrtvých.“ (Z 106, 28)

„Stíhal nepřítel duši mou ...Postavil mne v místech temných jako mrtvé světa.“ (Z 143,3)

„Aby vyslyšel lkání vězňů, a aby otevřel synům smrti.“ (Z 102' 21)

a ve Zjevení Sv. Jana:

„Vím skutky tvé, že máš jméno, že jsi živ, ale jsi mrtvý; budiž bedliv a utvrzuj jiné umírající.“ (Zj 3.1-2)

Jsou označováni jako *mrtví*, protože duchovní smrt je ztracení; a ztracení je úděl těch, kdo věří, že zivot povstává z přírody, že tedy i světlo přírody je světlem života - a tím zakrývají, dusí a zhášejí každou představu o Bohu, nebi a věčném životě. Takoví lidé jsou jako sovy, které vidí světlo v temnotě a temnotu ve světle, a tedy klam jako pravdu a zlo jako dobro; a protože záliba ve zlu je rozkoší jejich srdci, podobají se těm ptákům a zvířatům, kteří hltají těla mrtvých jako lahůdky a pach hrobů vnímají jako vůni balzámu. Takoví lidé rovněž neuznávají žádný jiný vliv než fyzický nebo přírodní; jestliže přesto připustí možnost duchovního vlivu, nepochází to z žádné představy, ale z výroku učitele.

IX.

Duchovní se zahaluje přírodním, jako se člověk zahaluje oděvem.

11. Je známo, že u jakékoli činnosti je prvek činný a trpný; a že nic nevzniká ani pouze z činného, ani pouze z trpného prvku. Stejně je tomu s duchovní a přírodní skutečností; duchovní, protože je živou silou, je aktivní, a přírodní, protože je mrtvou silou, je pasivní. Z

toho plyne že vše, co v tomto slunečním světě Od počátku vzniklo a ještě nyní každým okamžikem vzniká, pochází z duchovního prostřednictvím přírodního - a to nejen bytosti živočišné říše, ale i bytosti říše rostlinné. Je mám i podobný zákon, totiž že u každé uskutečněné věci nacházíme princip základní a princip pomocný; ty se při jakémkoli ději jeví v jednotě, ačkoli jsou zřetelně odlišné. Proto také jedna ze zásad moudrosti tvrdí, že prvotní příčina (causa principalis) a pomocná příčina (causa instrumentalis) tvoří společně jedinou příčinu; stejně je tomu i se skutečností duchovní a přírodní.

Příčina, proč se tato dvojice ve svém působení jeví jako jednota, je vtom, že duchovní je uvnitř přírodního stejně jako vlákno uvnitř svalu a krev uvnitř tepen, nebo jako myšlenka v řeči a cit v tónu - duchovní se tak dává poznat prostřednictvím přírodní skutečnosti. Odtud je zřejmé, i když jen jako skrze závoj, že duchovní se zahaluje přírodním stejně, jako se člověk zahaluje oděvem. Organické tělo, jimž se duše zahaluje, je zde přirovnáno k Oděvu, protože jak tělo jako Oděv duši zahaluje, tak je duše jako oděv také odkládá a odhazuje, když smrtí přechází z přírodního světa do světa duchovního. Tělo totiž stejně jako šaty stárne - ne však duše, která je duchovní podstaty a nemá tak nic společného s proměnami přirozenosti, které spěchají Od svého počátku ke konci a jsou pravidelně přerušovány.

Ti, kdo nepovažují tělo za roucho nebo kryt duše, za věc samu o sobě mrtvou a pouze uzpůsobenou k přijímání živých sil vlévajících se skrze duši Od Boha, nemohou se vinou klamů vyhnout závěru, že duše žije sama sebou a tělo také samo sebou, a že mezi životy těla a duše je předzjednaná harmonie; nebo dokonce, že život duše se vlévá do života těla, či že život těla vtéká do života duše, a tak pojmají vliv jako duchovní či přírodní. Vše stvořené zatím svědčí o pravdě, že to, co je pozdější, nepůsobí samo ze sebe, ale z toho, co je dřívější a z čeho vzešlo, a že ani ono dřívější nepůsobí samo ze sebe, ale z něčeho, co mu ještě předcházelo; tedy že nic nepůsobí kromě Prvotního, jež je činné samo o sobě, tedy kromě Boha. Mimo to existuje jen jediný život, a ten nemůže být stvořen, ale má podivuhodnou schopnost vlévat se do forem, jež jsou organicky uzpůsobeny k jeho přijímání. Takovými formami jsou všechny věci stvořené vesmíru v jeho celku i částech. Mnozí lidé věří, že duše je život; že tedy člověk, protože žije z duše, žije ze svého vlastního života, a tak sám ze sebe - nikoli přijímáním života Od Boha. Tito lidé se však nemohou vyhnout tornu, aby ze svých klamů nesplétali jakýsi gordický uzel a nezamotávali do něj všechny úsudky své mysli, čímž vzniká naprostý zmatek v duchovních věcech; nebo aby nestavěli labyrint, z něhož mysl nemůže ani po niti rozumu najít cestu zpět a vyprostit se. Ti se také skutečně spouštějí jakoby do podzemních jeskyň, kde žijí ve věčné temnotě.

Z takové víry totiž pocházejí nesčetné klamy, bez výjimky hrozné; např. že Bůh se přenesl a otiskl do lidí, a každý člověk je tedy jakýmsi stavem božství, jež žije samo ze sebe a samo ze sebe také koná dobro a je moudré; že člověk má víru a lásku k bližnímu v sobě, že tedy vzchází z něho samého, a ne Od Boha - spolu s jinými obludnými domněnkami, jaké se vyskytují v pekle u těch, kdo na světě věřili, že příroda žije nebo že svou činností život vyvolává. Když tito lidé vzhlednou k nebi, vidí své světlo jen jako hustou tmou. Jednou jsem slyšel hlas z nebe, který pronesl, že kdyby jen jiskra života v člověku byla jeho vlastní a nepatřila Bohu v něm, nebylo by žádné nebe, ani nic v nebi, a proto ani žádná církev na zemi a tedy ani život věčný. Více bude o tomto předmětu řečeno v *Zážitcích*, připojených k dílu *O manželské lásce* (Č. 132- 136).

X.

Takto zahalení duchovnost v člověku mu umožňuje žít jako bytosti rozumové a mravní, a tedy duchovně přírodní.

12. Z výše stanovené zásady, totiž že duše se zahaluje tělem stejně jako člověk oděvem, vyplývá následující závěr. Duše se vlévá do lidské mysli a skrze ni do těla; přináší s sebou život, který nepřetržitě přijímá Od Pána a který přenáší zprostředkovaně do těla, kde nejužším spojením vyvolává dojem, jako by tělo žilo. Z toho vyplývá a tisíce zkušeností dosvědčují, že duchovní ve spojení s hmotným - jako živá síla s mrtvou silou - působí, že člověk rozumně mluví a mravně jedná. Zdá se sice, jako by řeč jazyka a rtů vycházela ze života v ruch samých a jako by paže a ruce jednaly podobným způsobem; je to však myšlenka, sama o sobě duchovní, jež mluví, a vůle, stejně duchovní, jež jedná - obojí skrze své vlastní orgány, které jsou samy o sobě materiální, protože vzaté z přírodního světa. Ze tomu tak je, ozřejmí tato úvaha; zbav řeč myšlenky - a neoněmí okamžitě ústa? Vyluč z jednání vůli - neznehybní v okamžiku ruce? Jednotu duchovních skutečností s přírodními a zdání života, které se díky ní jeví u hmotných věcí, můžeme přirovnat k ušlechtilému vínu v čisté houbě, k chutné šťávě v jablku, nebo také ke kořenné vůni ve skořici. Vlákna, z nichž jsou všechny tyto věci složeny, nemají chuť a vůni ze sebe, ale z tekutin, které v sobě a mezi sebou obsahují; vytlačíte-li tuto šťávu, zůstanou mrtvou tkání. Stejně je tomu s tělesnými orgány, když jim je odňat život. To, že člověk je rozumný díky jednotě duchovních skutečností s přírodními, je zřejmé z analytických postupů jeho mysli; že je morální, vysvítá z důstojnosti jeho jednání a půvabu jeho chování.

Obojí má ze schopnosti přijímat vliv od Pána skrze nebe andělů, kde je vlastní sídlo moudrosti a lásky, a tedy i rozumu a mravnosti. Z toho lze pochopit, že duchovnost a přirozenost sjednocená v člověku mu umožňuje žít jako člověku duchovně přírodnímu. Člověk pak žije po smrti podobným a přesto odlišným způsobem, protože jeho duše je zahalena substancí tělem stejně, jako byla v přírodním světě zahalena hmotným tělem. Mnozí věří, že vjemy a myšlenky myslí, protože jsou duchovní, plynou v prostém tvaru a ne skrze organizované formy. Ale to je jen zdání těch, kdo nikdy neviděli vnitřek hlavy, kde jsou vjemy a myšlenky ve svých počátcích; neviděli, že je zde mozek, propletený a složený z korových a dřevných tkání, že jsou zde žlázy, dutiny, přepážky, to vše obklopeno blanami a plenou; a to, zda člověk myslí a chce rozumně nebo chorobně, závisí na zdravém nebo porušeném stavu všech těchto částí - je tedy rozumný a mravný podle organického utváření své mysli. Nelze totiž nic říci o rozumovém zraku člověka, kterým je chápání, a nezmínit se o formách uzpůsobených k přijímání duchovního světla, stejně jako nelze nic říci o přirozeném zrakovém smyslu bez zmínky o očích; a podobně i v jiných případech.

XI.

Tento vliv člověk přijímá podle svého stavu moudrosti a lásky.

13. Již zde bylo řečeno, že člověk sám není život, ale jen orgán přijímající život od Boha; že láska spolu s moudrostí je život; že Bůh je sama láska a moudrost, a tedy život sám. Z toho vyplývá, že člověk je obrazem Božím (tedy nádobou přijímající život od Boha) jen potud, pokud sám miluje moudrost či pokud u něj moudrost spočívá v nitru lásky; a naopak - pokud přebývá v opačné lásce, a tedy v pomatenosti, potud nepřijímá život od Boha, ale z pekla, a

tento život označujeme jako smrt. Láska sama a moudrost sama nejsou životem, ale podstatou života; avšak rozkoše lásky a příjemnosti moudrosti, totiž city, utvářejí život, neboť jimi se projevuje podstata života. Proudění života od Boha s sebou nese tyto rozkoše a příjemnosti, stejně jako vliv světla a tepla na jaře působí na lidskou mysl stejně jako na ptáky a zvířata všech druhů, dokonce i na rostliny, jež začínají klíčit a zakládat na plody; neboť rozkoše lásky a potěšení moudrosti rozšiřují mysl a uzpůsobují ji k vnímání právě tak, jako radosti a požitky uvolňují obličej a nechávají na něm zapůsobit veselí duše. Člověk, kterého podněcuje láska k moudrosti, je jako zahrada v Edenu, v níž jsou dva stromy; strom života a strom poznání dobra a zla.

Strom života je vnímání lásky a moudrosti od Boha, strom poznání dobra a zla je vnímání tohoto obojího ze sebe sama. Ten však je ve zmatku, ačkoli věří, že je moudrý jako Bůh, zatímco první je skutečně moudrý a věří, že moudrý není nikdo kromě samotného Boha; tento člověk je pak moudrý v té míře, v jaké tomu věří, a tím moudřejší, čím více to cítí jako vlastní přání. Více však o tom v *Zážitku* připojenému k dílu *O manželské lásce* (č. 132 - 136). Chci zde připojit tajemství, které z nebe potvrzuje tyto skutečnosti. Všichni andělé nebes se obracejí čelem k Pánu jako ke slunci, všichni andělé pekel se pak k Pánu obracejí týlem; ti pak přijímají vliv do hnutí své vůle, která jsou sama o sobě žádostmi a působí, že je podporuje rozum, zatímco nebeští andělé přijímají vliv do hnutí svého rozumu, jenž působí, že je podporuje vůle. Přebývají proto v moudrosti, zatímco andělé pekel v pomatenosti; lidský rozum totiž sídlí ve velkém mozku v čelní části hlavy, vůle pak v malém mozku v její týlní části. Kdo by nevěděl, že člověk zmatený klamy podporuje žádostivost svého vlastního zla a ospravedlňuje ji důvody svého rozumu, zatímco moudrý člověk nahlíží z pravdy, jaká je žádostivost jeho vůle, a potlačuje ji? Moudrý člověk tak jedná, protože obrací tvář k Bohu, věří tedy v Boha a ne v sebe sama; pomatený člověk však jedná opačně, protože odvrací svou tvář od Boha, věří tedy v sebe sama a ne v Boha. Věřit v sebe sama znamená věřit, že člověk miluje a je moudrý sám ze sebe, ne z Boha - jak bylo naznačeno pojídáním ovoce stromu poznání dobrého a zlého; věřit v Boha ale znamená věřit, že člověk miluje a je moudrý z Boha, ne ze sebe - a to znamená jíst ze stromu života (Zjev. 2, 7). Z toho lze pochopit, i když jen jako za svitu měsíce v noci, že schopnost přijímat proud života od Boha je úměrná stavu moudrosti a lásky v člověku.

Tento vliv můžeme ještě objasnit vlivem světla a tepla na rostliny, které kvetou a přinášejí plody podle uspořádání vláken, která je utvářejí, a tedy podle přijímání. Můžeme je také objasnit vlivem světelných paprsků na drahokamy, které pozměňují jejich barvy podle uspořádání částic, z nichž jsou složeny, tedy také podle přijímání; podobně i optickými skly a kapkami deště, které ukazují duhu podle dopadu a lomu, a tedy podle přijímání světla. Stejně je tomu s lidskou myslí vzhledem k duchovnímu světlu, které vychází od Pána jako od slunce a neustále se vlévá dovnitř, avšak mysl je různě přijímá.

XII.

Chápání člověka může být povzneseno do světla (tedy moudrosti, v níž jsou nebeští andělé) podle ustrojení jeho rozumových schopností, a jeho vůle může být povznesena do nebeského tepla (tedy lásky) podle činů v jeho životě. Láska vůle se však povznáší jen v té míře, v jaké člověk chce a koná, co jej učí moudrost rozumu.

14. Lidskou myslí chápeme její dvě schopnosti, zvané rozum a vůle. Rozum je nádoba přijímající nebeské světlo, které je ve své podstatě moudrostí, vůle pak je nádobou přijímající nebeské teplo, jež je ve své podstatě láskou, jak bylo řečeno výše. Jak moudrost, tak láska vycházejí od Pána jako ze slunce a proudí do nebe, jeho celku i částí - odtud mají andělé moudrost a lásku; a proudí do světa, jeho celku i částí - odtud mají lidé moudrost a lásku. Jak moudrost, tak láska vycházejí od Pána v jednotě a jako jedno se také vlévají do duší andělů i lidí, avšak jejich myslí je nepřijímají v jednotě. Mysl přijímá nejdříve světlo tvořící rozum a poté lásku, jež zakládá vůli. To je dílo prozřetelnosti, protože každý člověk musí být stvořen znovu, a tudíž přetvořen; což se může uskutečnit působením rozumu, neboť od dětství si člověk musí osvojovat poznání pravdy a dobra, které ho učí dobře žít - tedy z dobré vůle správně jednat; a tak se působením rozumu utváří vůle. K tomuto účelu byl člověk nadán schopností povznést svůj rozum téměř až do světla, ve kterém přebývají nebeští andělé, odkud může nahlédnout, co má chtít a tedy také konat, aby mohl dobře prospívat časné ve světě a dosáhnout věčné blaženosti po smrti. Zdaru a štěstí dosáhne, když si osvojí moudrost a svou vůli udrží v jejím područí; upadne však do nezdaru a neštěstí, když svůj rozum uvede do područí vůle. Příčina je v tom, že vůle je Od narození náchylná ke zlu, dokonce v jeho nejhorších podobách; proto, kdyby ji rozum nedržel na uzdě, člověk by propadl zločinům, dokonce by vinou své vrozené divoké povahy svévolně vyhlazoval a vraždil ty, kdo by mu nebyli nakloněni a neprosplivali mu. Mimo to by člověk nebyl člověkem, ale zvířetem, pokud by rozum nemohl být zdokonalován samostatně a vůle pak jeho prostřednictvím. Bez tohoto oddělení vůle od rozumu a vyzdvižení rozumu nad vůli by člověk nebyl schopen myslet a z myšlení mluvit, jen by své citové stavy vyjadřoval zvuky; ani by nebyl schopen jednat z pohnutek rozumu, jen z hnutí instinktů; ještě méně by pak byl schopen chápat skutečnosti, které vypovídají o Bohu, skrze ně Boha poznávat, poznáním s ním být spojen a žít věčně. Člověk totiž myslí a chce jakoby ze sebe, a toto *Jakoby ze sebe* je druhým pólem spojení; protože spojení nemůže existovat bez svého opačného pólu, stejně jako nemůže existovat spojení aktivního s pasivním bez zpětného působení. Bůh jediný jedná a člověk na sebe nechává jednání působit; svým jednáním pak Odpovídá zdánlivě zcela jakoby ze sebe, i když vnitřně se tak děje z Boha. Pokud toto vše správně pochopíme, můžeme nahlédnout, jaká je láska vůle u člověka, je-li povznesena působením rozumu, a jaká je, není-li povznesena - tedy i jaký je člověk sám. Jaký je tento člověk, jestliže láska jeho vůle není povznesena působením rozumu, můžeme osvětlit přirovnáními. Je jako orel, který létá ve výši; jakmile však dole zpozoruje potravu, po které hladoví - kuřata, mladé labutě, dokonce i malá jehňata - střemhlav se vrhá dolů a hltá je. Je jako cizoložník, který dole ve sklepě ukrývá prostitutku; tu vystupuje do nejvyšších poschodí domu a s jejich obyvateli moudře rozmlouvá o cudnosti, tu zase od nich spěchá a dole s prostitutkou hoví své smyslnosti.

Je také jako zloděj na věži, který předstírá, že drží stráž; jakmile však dole zahlédne kořist, pospíší dolů a uloupí ji. Může být také přirovnán k bahenním mouchám, které se jako sloup vznášejí nad hlavou běžícího koně, jakmile se však kůň zastaví, klesnou dolů a snesou se do svého bahna. Takový je člověk, jehož vůle nebo láska není povznesena rozumem, neboť takový se zastaví dole na úpatí, ponořen do nečistých jevů přírody či do smyslových žádostí. Vše je úplně jinak u těch, kdo vábení žádostivé vůle podrobují moudrosti rozumu; u nich rozum vstupuje do manželského svazku s vůlí, tedy moudrost s láskou, a přebývají pak spolu nahoře v radostech.

XIII.

U zvířat je vše uspořádáno jinak

15. Ti, kdo usuzují pouze ze svých smyslových vjemů, dospívají k závěru, že zvířata mají vůli a rozum stejně jako lidé; jediný rozdíl mezi člověkem a zvířaty pak nacházejí v tom, že člověk mluví a řečí projevuje své myšlenky a přání, jež mohou zvířata vyjádřit pouze zvuky. Zvířata však nemají ani vůli, ani rozum, nýbrž jen cosi, co se jim podobá a co vědci nazývají obdobou (analogií). Člověk je člověkem proto, že jeho rozum může být vyzdvižen nad přání jeho vůle a z tohoto nadhledu je může pozorovat, poznávat a krotit; zvíře je však zvířetem proto, že jeho přání ho pohánějí ke všemu, co dělá. Člověk je tedy člověkem proto, že jeho vůle je podřízena rozumu; zvíře je zvířetem proto, že jeho rozum je podřízen vůli. Z toho vyplývá, že rozum člověka, jenž přijímá světlo plynoucí do něj z nebes, jenž toto světlo chápe i přijímá jako své vlastní a jenž z něj analyticky usuzuje v celé šíři stejně jako ze sebe sama, je živý a tedy pravý rozum; a že vůle člověka, jež přijímá lásku vlévající se do ní z nebes a zní jedná jako ze sebe samé, je živá a tedy pravá vůle. U zvířat je tomu však opačně. Proto ti, kdo myslí ze žádostí své vůle, podobají se zvířatům, a také v duchovním světě se z odstupu jeví jako zvířata; jako zvířata také jednají - s jediným rozdílem; totiž že by mohli jednat jinak, kdyby chtěli.

Ale ti, kteří žádosti své vůle krotí rozumem a jednají proto rozumně a moudře, jeví se v duchovním světě jako lidé a jsou nebeskými anděly. Slovem, vůle a rozum jsou u zvířat vždy spojitě; a protože vůle je sama o sobě slepá (neboť přísluší teplu a ne světlu), zaslepuje i rozum - zvíře tedy nerozumí svému vlastnímu jednání a nechápe je; přesto však jedná, protože jedná z vlivu duchovního světa, a takové jednání je instinktivní. Má se za to, že zvíře rozumově promýšlí své jednání, ale není to tak; k jednání je poháněno jen přirozená láska, jež je v něm od stvoření, za součinnosti tělesných smyslů. Řeč a myšlení člověka pochází výhradně ze skutečnosti, že jeho rozum může být oddělen od vůle a může být pozdvižen do nebeského světla, protože rozum myslí a myšlenka mluví. Že pak zvířata jednají podle řádu vštípeného jejich přirozenosti, některá pak dokonce jakoby mravně a rozumně (na rozdíl od mnoha lidí), má příčinu v tom, že jejich rozum slepě poslouchá popudy vůle a že tedy nejsou schopni rozum či vůli zvrátit (jako lidé) zvráceným myšlením. Nezapomínejme však, že vůli a rozumem zvířat zde byl míněn jen jejich obraz a obdoba; obdoby jsou tak nazývány podle svého vnějšího zdání. Život zvířete můžeme přirovnat k náměsíčníku, který chodí a jedná z podnětů vůle, zatímco rozum tvrdě spí; také ke slepci, který prochází ulicemi se psem, jenž jej vede; také k člověku bez úsudku, který ze zvyku, obvyklým způsobem a podle pravidel vykonává svou práci; podobně i k člověku zbavenému paměti a tím i rozumu, který přesto umí nebo se učí oblékat se, pochutnávat si na jídle, milovat rozkoš, chodit ulicemi dům od domu - a vůbec dělat takové věci, které konejší smysly a uspokojují tělo, jehož lákadly a radostmi je unášen, ačkoli nemyslí a tedy ani nemůže mluvit. Z toho je jasné, jak hlubokým omylem je přesvědčení, že zvířata jsou obdařena rozumovými schopnostmi a od lidí se liší jen vnější podobou či neschopností projevovat rozum, který se v nich skrývá. Z těchto omylů mnozí dokonce vyvozují, že žije-li člověk po smrti, zvířata budou také žít po smrti, a naopak - nežije-li zvíře po smrti, nebude po smrti žít ani člověk; a kromě toho mnoho dalších nepodložených představ pocházejících z nedostatečného poznání vůle a rozumu stejně jako stupňů, po nichž lidská mysl jako po žebříku stoupá do nebe.

XIV.

Ve světě duchovním i ve světě přírodním jsou tři stupně, dosud neznámé, v nichž působí veškerý vliv.

16. Zkoumáním příčin podle jejich účinků bylo odhaleno, že existuje dvojí druh stupňů - jedny stupně pořadají věci dřívější a pozdější, druhé pak věci větší a menší. Stupně, které rozlišují věci dřívější a pozdější, se nazývají stupně výšky nebo také oddělené stupně; ale stupně, kterými se od sebe rozeznávají věci větší a menší, označujeme jako stupně šířky nebo též spojitě stupně. Stupně výšky neboli oddělené stupně jsou jako vznik a uspořádání jedné věci z jiné - jako např. nerv ze své tkáně a ta ze svých vláken, nebo kus kamene, dřeva či kovu složený ze svých částí a ty pak ze svých částic. Stupně šířky neboli spojitě stupně však jsou jako přírůstky a úbytky téhož stupně výšky do šířky, délky, výšky a hloubky - jako např. větší či menší objemy vody, vzduchu či éteru, nebo jako větší či menší kusy dřeva, kamene či kovu. Jedna každá věc v obou světech, duchovním i přírodním, je Od svého stvoření ve stupních obojího druhu. Celá živočišná říše v tomto světě je v těchto stupních ve svém celku i částech, stejně jako říše rostlinná a nerostná a stejně jako rozloha atmosféry Od slunce až k zemi. Existují tedy tři atmosféry zřetelně Oddělené podle svého stupně výšky, a to jak v duchovním, tak v přírodním světě, protože každý z těchto dvou světů má své slunce; atmosféry duchovního světa jsou však díky svému původu substanciální, zatímco atmosféry přírodního světa jsou díky svému původu materiální. Protože tyto atmosféry pocházejí ze svých zdrojů podle zmíněných stupňů a protože jsou nádobami a tedy i nosiči světla a tepla, které dále šíří, můžeme rozlišit tři stupně světla a tepla. Jelikož pak světlo duchovního světa je svou podstatou moudrost a teplo duchovního světa je svou podstatou láska, jak bylo řečeno výše v článku jim věnovaném, je také zřejmé, že existují tři stupně lásky, tři stupně moudrosti a odtud i tři stupně života, protože láska i moudrost jsou odstupňovány podle věcí, jimiž procházejí.

Proto můžeme rozlišit trojí andělské nebe; nejvyšší, označované také jako třetí nebe, kde přebývají andělé nejvyššího stupně; střední, zvané také druhé nebe, obývané anděly středního stupně; a nejnižší nebo také první nebe, kde jsou andělé nejnižšího stupně. Tato nebesa jsou také odlišena podle stupňů moudrosti lásky. Ti, kdo jsou v nejnižším nebi, milují poznání pravdy a dobra; ti, kdo obývají střední nebe, milují jejich pochopení; a ti, kdo přebývají v nejvyšším nebi, milují být moudřími, tedy žít podle toho, co znají a čemu rozumějí. Poněvadž nebe andělů je rozděleno do tří stupňů, je do tří stupňů rozdělena také lidská mysl - protože lidská mysl je obrazem nebe a je tedy nebem v jeho nejmenší formě. Z toho plyne, že člověk se může stát andělem některého z těchto tří nebes, a to podle toho, jak přijímá lásku a moudrost Od Pána. Andělem nejnižšího nebe tehdy, když přijímá jen lásku k poznání pravdy a dobra; andělem středního nebe tehdy, když přijímá lásku k jejich pochopení; a andělem nejvyššího nebe tehdy, když přijímá lásku k moudrosti, tedy k životu podle pravdy a dobra. O tom, že lidská mysl je rozdělena do tří oblastí podle trojího nebe, více v *Zážitku* připojenému k dílu *O manželské lásce* (Č. 270). Z toho, co zde bylo uvedeno, je zřejmé, že veškerý duchovní vliv k člověku a do člověka sestupuje od Pána skrze tyto tři stupně a že je člověkem přijímán podle stupně lásky a moudrosti, ve kterém se nachází. Znalost těchto tří stupňů je v současné době nanejvýš užitečná, protože mnoho lidí vinou jejich nemalosti setrvává a utkvívá na nejnižším stupni, kde jsou jejich tělesné smysly, a z nevědomosti, jež je hlubokou temnotou rozumu, nemohou být povzneseni do duchovního světla nad sebou. Jakmile pak začnou uvažovat a dotazovat se po lidské duši a její rozumnosti, a zvláště pokud pátrají po nebi a životě po smrti, propadají nevyhnutelně naturalismu.

Takoví lidé pak mohou být přirovnáni k těm, kdo stojí na náměstí s dalekohledy v ruce, pozorující nebe, a vyslovují planá proroctví; a také k těm, kdo tlachají a pronášejí soudy o všem, co vidí, a o všem, co slyší, aniž by to rozumem chápali. Jsou ale jako rezníci přesvědčení, že se vyznají v anatomii, protože prohlíželi vnitřnosti hovězího dobytka a ovcí zvnějšku, aniž by je zkoumali zevnitř. Je pravda, že myšlení pocházející z vlivu přírodního světla, neosvíceného vlivem světla duchovního, není nic jiného než snění; výraz takového myšlení v řeči pak není nic jiného než mluvení nesmyslů.

Avšak více o těchto stupních lze nalézt v díle *O božské lásce a moudrosti*, vydaném v Amsterdamu r. 1763, Č. 173 - 281.

XV.

V prvním stupni jsou cíle, ve druhém příčiny a ve třetím účinky.

17. Komu by nebylo jasné, že účel není příčinou, ale vyvolává příčinu, a že příčina není účinkem, ale vyvolává účinek - že se tedy jedná o tři rozdílné věci, které po sobě následují v určitém pořadí? U člověka je cílem láska jeho vůle, protože co člověk miluje, to také zamýšlí a klade si za cíl; příčinou je u něj náhled rozumu, protože skrze něj cíl hledá prostředkující nebo působící příčiny; účinkem pak činnost těla, jež z cílů a příčin vyplývá a souhlasí s nimi. V člověku jsou tedy tři skutečnosti, jež následují jedna po druhé podle řádu podobně, jako po sobě následují stupně výšky. Pokud se tyto tři skutečnosti projevují v jednání, je cíl obsažen v příčině a odtud skrze příčinu v účinku-všechny tři tedy současně existují v účinku. Proto také Slovo říká, že každý člověk bude souzen podle svých skutků, neboť cíl (čili láska jeho vůle) a příčina (neboli náhled jeho rozumu) se společně projevují v účincích, tedy v jednání jeho těla; ve skutečích se tak projevuje hodnota celého člověka. Ti, kdo tyto skutečnosti nemají a nerozlišují tak rozumové objekty, nemohou se vyhnout tomu, aby jejich úvahy neskončily u Epikúrových atomů, Leibnizových monád nebo Wolffových jednoduchých substancí - tedy tomu, aby svůj rozum neuzavřeli jako na závoru. Pak ani nemohou rozumově uvažovat o duchovním vlivu, protože nemohou uvažovat o jakémkoli dalším postupu; neboť autor říká o své jednoduché substanci, že se dělením rozpadá v nic.

Tak rozum zůstává stát ve svém prvním světle, pocházejícím pouze z tělesných smyslů, a nepokročí o jediný krok dále. Nemůže pak soudit jinak, než že duchovnost je jemná přirozenost, že tedy zvířata mají rozum stejně jako lidé, a že duše je dech shodný s tím, který vydechne z hrudi umírající člověk - kromě mnoha jiných věcí, které nejsou ze světla, ale z hluboké temnoty. Poněvadž všechno v duchovním světě a vše ve světě přírodním povstává podle těchto stupňů, jak bylo vyloženo v předchozím článku, je jasné, že pravá schopnost úsudku spočívá ve schopnosti rozeznat a rozlišit tyto stupně a vidět je v jejich pořádku. Jejich prostřednictvím může být také každý člověk poznán co do své hodnoty, máme-li jeho lásku; neboť jak bylo řečeno výše, cíl jako věc vůle, příčiny jako věci rozumu a účinky jako věci těla - to vše vychází z lásky člověka jako strom ze semene a jako ovoce ze stromu. Je tu trojí láska; láska k nebi, láska ke světu a láska k sobě samému. Láska k nebi je duchovní, láska ke světu je hmotná a láska k sobě samému je tělesná. Je-li láska duchovní, pak vše, co z ní pochází, Odvozuje z ní svou duchovní povahu jako forma ze své podstaty. Podobně je-li hlavní láskou láska ke světu nebo k bohatství, tedy láska materiální, pak vše, co z ní pochází, z ní také jako ze své podstaty Odvozuje svou materiální povahu. Stejně tak, je-li hlavní láskou láska k sobě samému nebo k nadřazenosti nad všemi ostatními, tedy láska tělesná, pak vše, co z ní pochází, z ní odvozuje svou tělesnou povahu; příčina je v tom, že člověk setrvávající v této lásce má na mysli pouze sám sebe, a tak jsou jeho myšlenky ponořeny v těle. Z toho, co zde bylo uvedeno, vyplývá, že kdo má určující lásku kteréhokoli člověka a

zároveň má postup cílů k příčinám a příčin k účinkům, jež po sobě následují uspořádaně podle stupňů výšky, ten poznává celého člověka. Tak i nebeští andělé poznávají každého, s kým mluví - z tónu hlasu vnímají jeho lásku, z obličeje poznávají jeho obraz a z pohybů těla jeho podobu.

XVL

Z toho vysvítá, jaký je duchovní vliv od svého počátku až ke svým účinkům.

18. Doposud byl vyvozován duchovní vliv z duše do těla, ne však od Boha do duše a odtud do těla - a to proto, že nikdo nevěděl nic o duchovním světě a duchovním slunci, z něhož proudí vše duchovní jako ze svého pramene; tedy aru o vlivu duchovních věcí na věci přírody. Jelikož mi však bylo dopřáno pobývat v duchovním světě i v přírodním světě současně, a tedy vidět oba světy a obě slunce, jsem svému svědomí povinen tyto věci objasnit; neboť jaký je užitek z poznání, ke kterému někdo dospěl, jestliže je nesdělí druhým lidem? Znamená snad bez toho poznání něco jiného, než hromadit a ukrývat bohatství v truhle a jen občas je prohlédnout a přepočítat - bez jakékoli myšlenky na užitek, který by mohlo přinést? Duchovní lakota není nic jiného.

K úplnému pochopení, co to je duchovní vliv a jaký je, však musíme vědět, co je duchovnost a co je přírodnost ve své podstatě a co je lidská duše. Aby tedy naše krátké pojednání nebylo vinou nemalosti těchto věcí neúplné, je nutno přihlédnout k některým *Zážitkům* připojeným k dílu *O manželské lásce*, a to o duchovnosti (č. 326 - 329), o lidské duši (č. 315), o vlivu duchovního na přírodní (č. 380) a k doplnění na (č. 415 -422).

19. K tomu chci připojit následující zprávu. Když jsem dopsal toto pojednání, modlil jsem se k Pánu, aby mi dovolil promluvit se žáky Aristotelovými a zároveň Descartovými a Leibnizovými, abych poznal jejich náhled na styk mezi duší a tělem. Po této modlitbě jsem se ocitl v přítomnosti devíti mužů - tří aristoteliků, tří karteziánů a tří leibnizovců. Stáli kolem mě, Aristotelovi obdivovatelé na levé straně, Descartovi následníci napravo a Leibnizovi stoupenci vzadu za mnou. V určité vzdálenosti Ode mne a v určitém vzájemném Odstupu jsem viděl tři muže jakoby ověncené vavřínem; vnuknutím jsem poznal, že jsou to jejich velcí mistři a učitelé. Za Leibnizem stál muž přidržující rukou lem jeho Oděvu a mně bylo řečeno, že to je Wolff. Když těchto devět mužů spatřilo jeden druhého, nejprve se pozdravili a dali se do zdvořilého hovoru. Vtom ale z podsvětí vystoupil jakýsi duch s pochodní v pravici, kterou zamával před jejich obličeji; nato se z těchto mužů stali Odpůrci, trojice proti trojici, a měřili se navzájem zarputilými pohledy, protože je ovládla touha disputovat a diskutovat. Aristotelikové, kteří byli zároveň scholastiky, si pak vzali slovo:

“Kdo nevidí, že všechny věci pronikají do duše smysly stejně, jako člověk vchází do místnosti dveřmi, a že duše myslí pod tímto vlivem? Když milenec vidí krásnou dívku nebo svou nevěstu, nerozzáří se snad jeho oči a nepřenáší lásku k ní do jeho duše? Když lakomec vidí pytel peněz, nevzplane snad pro ně všemi smysly a není toto rozpoložení přenášeno do duše, kde vzbuzuje touhu po jejich získání? Když pyšný člověk zaslechne, jak jej jiný chválí, nenastraží snad sluch - a nepřenesne snad sluch tuto chválu do duše? Nejsou snad tělesné smysly jako nádvoří, jimiž jediné lze vstoupit do duše? Kdo by mohl z těchto a nesčetných jiných skutečností vyvodit jiný závěr, než že vliv pochází z přírody neboli je fyzický?”

Na tyto věty odpověděli Descartovi následovníci, kteří až dosud skláněli hlavy do dlaní:

“Běda, vy mluvíte podle zdání. Nevíte snad, že oko nemiluje dívku nebo nevěstu samo ze sebe, ale z duše? Stejně jako že tělesné smysly netouží po pytlí peněz samy ze sebe, ale z

duše, a že ani sluch nepase po chválách lichotníků jinak ? Není snad vnímání příčinou smyslového počítu ? - a vnímání je věc duše, ne orgánů. Řekněte, můžete-li, co jiného může pohnout jazyk a rty k řeči, než myšlenka ? - co jiného může přimět ruce k práci, než vůle ? - a myšlenka i vůle jsou věci duše, ne těla. Co tedy působí, že oko vidí, uši slyší a jiné orgány cítí, než duše ? Z těchto a nesčetných podobných skutečností musí každý, kdo zkoumá tělesné smysly, vyvodit takový závěr, že neexistuje žádný vliv z těla do duše, ale pouze z duše do těla, který označujeme jako příležitostný nebo také duchovní vliv.“

Když to slyšeli tři muži stojící za předchozími trojicemi, kteří byli Leibnizovými stoupenci, pozvedli své hlasy:

“Slyšeli jsme argumenty obou stran, porovnali jsme je a povšimli si, že v některých jednotlivostech jsou silnější ti a v jiných zase oni; a proto, bude-li nám to dovoleno, chceme spor urovnat.“

Na otázku, jak toho chtějí dosáhnout, odpověděli:

“Neexistuje žádný vliv z duše do těla, ani z těla do duše, avšak existuje okamžité a souhlasné působení obou společně, které proslulý autor označil krásným jménem - předzjednaná harmonie.“

Načež se opět objevil duch s pochodní v ruce, tentokrát však v levé, a zamával jí za jejich týlem. Vtom se všechny jejich myšlenky zmátly a všichni najednou zvolali:

“Ani naše duše, ani naše tělo neví, na kterou stranu se přiklonit; rozhodněme tedy tento spor losem a přijměme ten los, který bude tažen jako první.“

Pak vzali tři kusy papíru a na jeden z nich napsali *fyzický vliv*, na druhý *duchovní vliv* a na třetí *předzjednaná harmonie*; pak je vložili do klobouku. Poté ze svého středu vybrali jednoho, který sáhl dovnitř a uchopil list, na němž stálo *duchovní vliv*; když to viděli a přečetli, řekli všichni (někteří jasným a zvučným, jiní slabým a přidušeným hlasem):

“Přijměme toto, protože bylo taženo první.“

Pak se ale náhle zjevil anděl a řekl:

“Nevěřte, že lístek pro duchovní vliv byl vytažen náhodou - stalo se tak zásahem Prozřetelnosti; myšlenkový zmatek vám brání vidět jeho pravdu, pravda sama se však podala do ruky tomu, kdo táhl los, abyste ji mohli přijmout.“

20. Jednou jsem byl dotázán, jak jsem se z filosofa stal teologem.

Odpověděl jsem:

“Stejně, jako se z rybářů stali díky Pánu učedníci a apoštolové; byl jsem již od raného mládí duchovním rybářem.“

Na to se mě můj tazatel zeptal, co je duchovní rybář; odpověděl jsem, že rybář v duchovním smyslu Slova je člověk, který zkoumá a vyučuje přírodní pravdy, a pak i duchovní pravdy na rozumovém základě. Na otázku:

“Jak to lze vysvětlit?“ jsem řekl:

“Z těchto míst ve Slově:

A vymizejí vody z moře, i řeka osákne a vyschne. I budou žalostiti rybáři, a kvílití všichni, kteříž mecí do moře udici. (Iz 19,5-8)

a na jiném místě:

U řeky, jejíž voda byla uzdravena, stáli rybáři od Engadi; k roztírání svých sítí byli zde; podle rozličnosti své bylo ryb jejich, jako ryb moře velikého, velmi mnoho. (Ezech 47,9.10)

a jinde:

Aj, já pošlu k rybářům mnohým, dí Jehova, aby syny Izraelské vylovili. (Jer 16,16).

Z toho je jasné, proč si Pán vybral rybáře za učedníky a řekl jim:

Pojďte za mnou, a učiním vás rybáře lidí. (Mat 4,18-19; Mar 1,16-17),

a Petrovi, když nalovil množství ryb:

Již od tohoto času lidi budeš lovití. (Luk 5,9-10)

Dále jsem vysvětlil původ tohoto významu rybářů v díle *Odhalená Apokalypsa*, zejména že *voda* označuje přírodní pravdy (č. 50, 932); podobně *řeka* (č.409, 932) a *ryba* ty, kdo jsou v přírodních pravdách (č.405); podobně jako *rybáři* jsou označováni ti, kdo zkoumají a vyučují pravdu. Když to uslyšel, pozvedl můj tazatel hlas a řekl:

„Teď chápu, proč Pán vybral a povolal rybáře za své učedníky, a nedivím se ani, proč Pán vybral a povolal tebe - když jsi byl, jak říkáš, od raného mládí rybářem v duchovním smyslu, tedy badatelem v přírodních pravdách; a badatelem v duchovních pravdách jsi nyní proto, že ty jsou založeny na pravdách přírodních.“

K tomu, protože to byl myslitel, připojil, že Pán jediný ví, kdo je schopen přijmout a vyučovat to, co je věcí jeho Nové Církve, ať už mezi jejími představenými nebo mezi jejími služebníky. Mimo to, který teolog mezi křesťany nestudoval na univerzitě filosofii dříve, než byl zasvěcen do teologie ? Odkud by jinak získal schopnost úsudku ? Nakonec řekl:

„Protože jsi se stal teologem, vysvětlí nyní svou teologii !“

Odpověděl jsem:

„Toto jsou dva její principy; Bůh je jediný, a existuje spojení mezi k láskou bližnímu a vírou.“

Na to namítl:

„A kdo to popírá ?“

Odvětil jsem:

„Dnešní teologie, pokud ji zkoumáme zevnitř.“

Londýn 1769

Ze swedenborské literatury vám doporučujeme

Nebe a peklo je patrně nejznámějším a také nejčtenějším Swedenborgovým dílem, ve kterém se autor velice podrobně zabývá, jak už název napovídá, duchovním světem. Kniha je rozdělena do tří částí. Nebi je věnována nejrozsáhlejší část, kde se dozvídáme o jeho struktuře, obyvatelích a mnoha dalších věcech. Druhá část, Svět duchů, popisuje především stavy člověka po smrti a knihu uzavírá poměrně krátká kapitola věnovaná Peklu. Z latinského originálu knihu přeložil a vydal Rev. Janeček v roce 1933.

Knihu lze obdržet v knihkupectví v Celetné ulici v Praze.

Pohledy do tajemství Bible je titul knihy Rev.J.S.Maříka, která přiblíží čtenáři vnitřní smysl Bible. V 770 heslech ukazuje cestu k pochopení toho, co bývá často předmětem sporů teologů a racionálně myslících lidí. Autor ve zkratce postihuje nejen význam obecně známých biblických citátů, ale zvláště ta místa, jež se neinformovanému čtenáři jeví jako rozporná z hlediska exaktního poznání.

265 str., brož., cena 140,-Kč (na dobírku)

Život Emanuela Swedenborga je útlá brožura, která seznamuje nejen se základními životopisnými údaji, ale také s vědeckou a politickou kariérou tohoto švédského mystika. Stručně provází a charakterizuje jednotlivé teologické knihy a je doplněna chronologickým přehledem všech významnějších prací ze všech oborů, jimiž se zabýval.

31 str., 6 čb. obr., cena 25,-Kč.

Arcana - čtvrtletní swedenborská revue přinášející překlady zahraničních článků i původní české příspěvky, které se zabývají životem a dílem Emanuela Swedenborga a informují o swedenborských církvích a hnutích z celého světa.

32 str., cena 30,-Kč.

Emanuel Swedenborg (1688 - 1772), syn luteránského švédského biskupa, patří k nejslavnějším a nejvýznamnějším evropským mystikům a jeho teologické dílo ovlivnilo celou řadu významných umělců a myslitelů. Za svůj dlouhý život zastával celou řadu důležitých míst ve společnosti. Po skončení studií na univerzitě v Uppsale dlouhou dobu pracoval jako vysoký státní úředník v báňském úřadě, takřka až do svého života byl členem švédského parlamentu a také podnikl mnoho dlouhých cest do zahraničí, při kterých procestoval velkou část Evropy. Rok 1743 otevírá období silných mystických zážitků, které ho vedou k ukončení jeho občanských povolání - kromě účasti na práci parlamentu - a zcela se oddává své teologické práci, k níž se cítí být volán. Výsledkem tohoto úsilí je jeden z nejrozsáhlejších a nejkompexnějších křesťanských teologických systémů, který kdy spatřil světlo světa.

Styk duše s tělem patří k nejkratším Swedenborgovým pojednáním. Swedenborg je nejprve soukromě zasílal různým vědeckým společnostem a univerzitám v Anglii a Francii a teprve později bylo v anglickém překladu dostupné širší veřejnosti. V úvodu Swedenborg píše: "Existuje trojí tradiční názor na komunikaci duše a těla, jejich působení na sebe navzájem a jejich společné působení. První z těchto názorů pokládá za určující fyzický vliv, druhý vliv duchovní; podle třetího pak mezi nimi existuje předzjednaná harmonie." Poněkud dále pak poznamenává, že čtvrté řešení neexistuje. Swedenborg je zastáncem duchovního vlivu, který je založen na řádu a jeho zákonech, a jeho argumentace tento názor podporuje. Závěrem Swedenborg svým typickým způsobem popisuje diskusi o této otázce v duchovním světě včetně jejího výsledku.

Přes 7000 stran a 3000 obrázků o Vesmírných lidech najdete na internetu:

www.vesmirni-lide.cz

www.vesmirnilide.cz

www.andele-svetla.cz

www.andelesvetla.cz

www.universe-people.cz

www.universe-people.com

www.cosmic-people.com

www.angels-light.org

www.angels-heaven.org

www.ashtar-sheran.org

www.himmels-engel.de

www.angeles-luz.es

www.angely-sveta.ru

www.anges-lumiere.eu

www.angelo-luce.it

www.anioly-nieba.pl

www.feny-angyalai.hu

www.anjos-ceu.eu

www.angeli-raja.eu